

4708 SAYILI YAPI DENETİM YASASI MUTLAKA DEĞİŞMELİDİR

Cemal GÖKÇE

IMO İstanbul Şube Başkanı

Y

apı denetim kuruluşları yönetici ve çalışanlarıyla, 1 Kasım ve 8 Kasım tarihlerinde birisi Anadolu yakasında, diğeri de Avrupa yakasında olmak üzere iki toplantı yaparak varolan sorunları tartıştık.

Bu toplantıların yapılmasına yönelik yapmış olduğumuz çağrı, bir yapı denetim kuruluşu sahibi üç arkadaşımızdan bir mektup almamıza neden oldu. İlgili meslektaşlar; **“Ekteki yazıları İstanbul’daki 4 yıllık yapı denetimci deneyimlerimize ve yaşam parçamıza dayanarak yazmış bulunuyoruz. Bir toplumun yüksek tahsilli kesiminin bu kadar kısa sürede bu denli bozulacağını düşünmek fevkalade zor bir durum olduğundan, ancak, içinde yaşamaya başladığımızda hayretler içinde kalarak izledik”** diyorlar. Ancak, ilgili meslektaşlar bizi de eleştiriyorlar. Eleştirmelerine bir diyeceğim yok, eleştirebilirler. Fakat bizim çalışmalarımızı ve yapı denetimine ilişkin bugüne kadar söylediklerimizi ve yazdıklarımızı hiç izlemedikleri de bir gerçek. Gerek **595 sayılı Yapı Denetim** kararnamesine ilişkin görüş ve açıklamalarımızı, gerekse; **4708 sayılı Yapı Denetim Yasası** çıkma evresinde ifade ettiğimiz, **“Bu yasanın, kısa bir süre sonra TUS”**dan farksız bir hale geleceğini vurgulamış olmamızı da dikkatlerden kaçırmışlar. Yapı denetimi ile ilgili hazırlamış olduğumuz yasa tasarılarımızın dikkate alınmaması bir yana, 2004 yılında Bayındırlık Bakanlığının düzenlemiş olduğu I. Deprem Şurası’nın komisyon çalışmalarına ve 3 gün süren Şura çalışmalarına katılarak nasıl bir yasa’nın olması gerektiğini ortaya koymamızı da gözden kaçırmışlar. Yine, **İstanbul Büyükşehir Belediyesi**’nin dört üniversitemize hazırlatmış olduğu **“İstanbul Deprem Master Planı”** çalışmalarına katılarak, Yapı denetimine ve mühendisliğe ilişkin görüşlerimizin bu çalışma metnine girmiş olduğunu da dikkate almamışlar.

Bunları yazmamın nedeni, sadece üç meslektaşımızın çalışmalarımıza ve görüşlerimize yönelik ifadeleri elbette ki değildir. Eminim ki birçok meslektaşımın konuya ilişkin duyarlı hale gelmeleri, ancak sorunun kendilerini

ilgilendirmeye başladığı noktada başlıyor. Bu kapsamda, örgütlenme ve mesleki dayanışmanın son derece önemli olduğuna vurgu yapmaya başlıyorlar. İşin bu yanı son derece önemli olduğu gibi, bir yanıyla da umutlandırıcı ve sevindirici oluyor.

Ayrıca, ülke ve kent yönetiminde bulunanların, ülke ve kent yararına aldıkları her doğru kararın yanında olurlar. Yanlış karar ve uygulamaların da sonuna kadar karşısında olurlar. Biz, ülkemizi, kentimizi ve mesleğimizi seviyoruz. **“Kötünün iyiyi kovması”**na engel olmak için ise dirençli olmanın yollarını arar, mutlaka da buluruz. Yılgınlığa yer olmadığını bilinmesini de isteriz.

Ülkemiz, sürekli olarak doğa olaylarının, özellikle de depremlerin yıkıcı etkisinde kalmaktadır. Buna karşın yapılması gereken işler, halen bilimsel ve teknik bulguların dışında; yönetmelik ve genelgelerle geçiştirilmeye çalışılmaktadır.

Yine ülke yönetimi, acıları en aza indirecek, ülkemizin geleceğini daha güvenli hale getirecek yasal, idari, ekonomik, teknik ve sosyal önlemlerin alınmasını sağlayacak bir iradede de yoksundur. Alınan önlemler **“yara sarma”** kapsamında düşünülmektedir. Açıkçası çalışmaların çağdaş ve bilimsel bir gereklilik içinde yürütülmesini sağlayacak önlemlere ihtiyaç vardır. Yapı denetimi konusu da bu gerekliliklerin önemli bir parçasıdır.

Nasıl Bir Mühendislik?

İnşaat mühendisleri, sadece kaliteli ve ekonomik olan işler yapmazlar. Aynı zamanda yapılan işlerin, etkileyeceği ve etkileneyeceği birçok kurumsal tarafının da bulunduğunu dikkate almak zorundadırlar.

Yapılan mühendislik hizmetlerinin; **bir tasarım, bir inşaat bir de işletme tarafı vardır.** Bugünün ihtiyaçları belirlenirken, gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini tehlikeye atmayacak bir düzenlemenin yapılmasını dikkate alacak bir planlamaya her zaman ihtiyaç vardır.

Yıllar önce, kaliteli ve ekonomik mühendislik, tasarımın başköşesine konmuşken, daha sonra bu olgu; **maliyet-kazanç ve çevre koruma** olarak iki boyutlu bir anlayışa, bugün ise; **bir tasarımın ekonomik olması, çevreyi koruması ve sosyal sorumluluk getirmesi noktasına oturmuştur.**

Yani, bir tasarımın sürdürülebilir olması ve insanların yaşam kalitesiyle birebir ilintili olması bir zorunluluk olarak her zaman dikkate alınmalıdır.

Nasıl Bir Yapı Denetimi?

Ne yazık ki, bugün yürürlükte bulunan 3194 sayılı İmar Yasası kapsamında verilen TUS belgeleri ile, 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası kapsamında verilen denetçi belgeleri, yapı denetiminden beklenen sonucu sağlayamamıştır.

4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası'nın amacı; **kamu yararına uygun olarak, yapıda can ve mal güvenliğini sağlamak, kaynak israfına neden olan plansız, projesiz, kalitesiz ve kontrolsüz yapılaşmayı önlemek, çağdaş norm ve standartlarda yapı yapmak, proje ve yapı denetimini gerçekleştirmek, yapı hasarları nedeniyle zarara uğrayan kişilerin haklarını korumak ve doğacak zararların hakkaniyetle tazmin edilmesini sağlamak olarak tanımlanmaktadır.**

Yapı Denetimi Yasası'nın amacına uygun bir hizmet üretebilmek için, **yetkin denetim mühendislerine** ihtiyaç vardır.

Yıllardan bu yana yetkin mühendisin ne olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. Bu kapsamda Yetkin mühendis; ilgili meslek odası bünyesinde oluşturulan mühendislik değerlendirme kurulu tarafından mesleki bilgisi belirlenen, ayrıca, yüksek öğrenim sonrasında edindiği mesleki deneyimi değerlendirilen; başarılı bulunması halinde, ilgili uzmanlık alanında çağdaş tekniklere uygun, düzeyli ve güvenilir mühendislik hizmetlerini kişiler ve toplum yararına sunan, yeterli bilgi ve deneyime sahip olduğu yine aynı kurul tarafından belgelendirilen, çalışmalarını meslek etiği kurullarından ayrılmaksızın sürdüren mühendis olarak tanımlanabilir.

Dolayısıyla Yetkin mühendis, mesleki uygulama sayılan konularda sorumluluk ifade eden imza yetkisine sahip olan mühendis olarak tanımlanabilir.

Yetkin Denetim Mühendisleri, 12 yılını dolduran yetkin mühendisler arasından seçilen, bilgi ve birikimini **Yapı Denetim Üst Kurulu**'nun yaptığı sınavda başarıyla kanıtlayan, ilgili idare (Yerel yönetimler, Valilik, Bakanlık vs) adına, belirli süreler için proje ve yapı denetimi yapan yetkin mühendislerden seçilmelidir. Bu mühendisler, görev süreleri bittiğinde denetim mühendisi ünvanını kullanmamalıdır.

Yine proje denetim mühendisi, verdiği kararlarla ilgili olarak tüm teknik, idari ve mali risklerden sorumlu olmak durumundadır. Ancak bu sorumluluk, proje müellifinin sorumluluğundan daha fazla da olmamalıdır.

Ayrıca, denetim mekanizmasının bir parçası olması gereken **Denetim Üst Kurulu**, ilgili bakanlık, ilgili meslek odaları ve konuyla ilgili yüksek öğretim kurumlarının temsilcilerinden oluşan **"Özerk"** bir yapıya sahip olarak çalışmalıdırlar.

Denetim Üst Kurulu; ilgili meslek odalarından **yetkin mühendis belgesi** almış olanların başvurularını değerlendirerek sınav yapmalı, bu sınavlarda başarılı olanlara yetkin proje denetim mühendisi veya yetkin yapı denetim mühendisi belgesi vermekle yükümlü olmalıdır. Ayrıca, yapı denetim sistemi içinde sorumluluk alan kişi veya kurumlar, yapıda denetim eksikliğinden kaynaklanabilecek olası hataların ortaya çıkaracağı zararları, kendi kusurları oranında paylaşmalıdırlar. Bu tür risklerden kaynaklanabilecek mali sorumluluklarını **sigorta koruması** altına almaları da gerekmektedir. Yapımla ilgili olarak sorumluluk alan proje müellifleri de aynı şekilde **mesleki sorumluluk sigortası** koruması altında olmalıdırlar.

Açıkçası bir yapı denetim sisteminin sağlıklı işleyebilmesi için, bu sistemde görev alan kişi, kurum ve kuruluşların karşılıklı yetki ve sorumluluklarının açık bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Yapılacak yasa ve yönetmelik değişikliklerinin, denetim sisteminin kendisinden beklenen amaca uygun olarak işlevini yerine getirecek bir düzenekte olmak zorundadır.

Aksi halde, haksız rekabet koşullarının yönlendirdiği bir denetimsizlik sistemine mahkum olmaya devam edeceğiz.